

LIBER III.

1307-1314

1

Ἡ νῆσος Κύθηρα ἀποδίδεται εἰς τὸν εὐγενῆ Μάρκον Βενιέρην ἐκ Κρήτης.

F^o 45 Dimittatur insula Cederici nobili uiro Marco Venerio de Creta.

2

Ὁ Δούξ καὶ οἱ Σύμβουλοι δύνανται νὰ περιορίσωσι τὴν ἐπέκτασιν τῆς πόλεως Χάνδακος.

F^o 50 Possint ducha et consiliarij burgum restringere.

3

Ἡ ἐκλογή τῶν ὀφφικιούχων ἐνεργεῖται ὑπὸ τοῦ Συμβουλίου Κρήτης (Μεῖζονος).

F^o 50 Electio officialium fiat per Consilium Cretense.

4

Δὲν ἐπιτρέπεται εἰς τοὺς Καστελλάνους νὰ ἔχωσι καπηλεῖα.

F^o 50 Perpetua. Castellani tabernas non teneant.

5

Δύνανται νὰ ἀνεγείρωσι φρούρια, ἐὰν εἶναι δυνατόν νὰ ὑποστηρίζωνται ταῦτα ἀπὸ θαλάσσης.

F^o 50 Faciant castra si eis poterit succurri per mare.

6

Βούλλα μικρὰ τοῦ Πάπα Κλήμεντος Ε΄, πρὸς τὸν Πατριάρχην Γράδου καὶ τὸν ἐπίσκοπον Καστέλλου.

Διὰ ταύτης καταγγέλλονται ὡς ἄκυροι αἱ συμβάσεις αἱ γερόμεναι μεταξὺ τοῦ Δουκὸς τῆς Κρήτης Βιτάλη Μιχαήλ καὶ τοῦ Ἑλλήνος Ἀλεξίου Καλλέργη, δι' ὧν ἀφηρέθησαν τὰ ἐπισκοπικὰ κτήματα τῶν ἐπισκοπῶν Καλαμῶνος καὶ Μυλοποτάμου καὶ προσκαλοῦνται οὗτοι, ὅπως ἐπιδώσωσι πρὸς τὸν Δόγην Βενετίας Βούλλαν, δι' ἧς ἐξορκίζει τοὺς Βενετοὺς νὰ διαλύσωσι τὰς μετὰ τοῦ Καλλέργη

συμφωνίας, νὰ παλινορθώσωσι τοὺς ἐπισκόπους εἰς τὰς ἑδρας των καὶ νὰ ἀποζημιώσωσιν αὐτοὺς διὰ τὰς ζημίας, τὰς ὁποίας ὑπέστησαν*. Ἐξ Πικταβίου (Poitiers), 1307, Μαΐου 29.

Commemoriali Libro I. Fº 114.

Regesti dei Commemoriali Vol. I. pag. 76. Nº 322.

Millesimo trecentesimo VII die XXIX mensis Madij.

1

Clemens episcopus seruus seruorum Dei; Venerabilibus fratribus. . . . patriarche Gradensi et Episcopo Castellano salutem et apostolicam benedictionem. Eam gerimus de circumspectione uestram fiduciam quod ea que uobis commitimus exequi studeatis solcito fideliter et prudenter. Accedentes si quidem ad presenciam nostram Venerabiles fratres nostri I. Milopotoni et P. Calamonensis episcopi querelosa uobis exposicione monstrarunt quod nobilis uir Vitalis Michaelis tunc duca insule Cretensis, in qua episcopatus eorum consistunt eiusque consilium de mandato nobilis uiri. . . . ducis et communis Venetorum castellani diocesis qui in eadem insula temporale dominium obtinent quamdam confederationem cum Alexio Calergi greco tunc eciam in illis partibus dominante sub certis pactis et conuencionibus inierunt in quibus inter alia promiserunt eidem quod dominium terre posset episcopatum predictorum pro trecentis quinquaginta yperperis ex eis annuatim soluendis concedi sibi faceret inde ad quinquennium ad fictum et ex tunc procuraret pro posse quod de quinquenio in quinquenium usque ad quinquaginta octo annos prout ipse hoc petebat ab eis similis ei concessio fieret de eisdem. Quod si hoc forte facere non posset predictum dominium uel aliquis laicus se de ipsis ulterius non intermitteret, set idem grecus eiusque heredes cum suis facerent cum Archiepiscopo, episcopis et clericis sicut uelent, de quibus et alijs nephandis pactionibus cum eodem Alexio initis inuiolabiliter obseruandis, duca Cretensis et eius consilium supradicti prestitisse dicuntur corporaliter iuramentum idemque Alexius fidelitatem exinde fecit tam duci et communi Venetorum ac duce Cretensi et eius consilio memoratis quam successoribus eorundem factis itaque huius modi conuentiones et pacta concessionibus antedictis. Dictus Alexius illarum pretextu episcopatus occupauit eosdem et detinet occupatos illorum percipiens redditus et prouentus, prefactos episcopos eorum possessione priuando, propter que dicti episcopi extra dictam insulam exulare quin imo mendicare in pontificalis dignitatis opprobrium compelluntur, oppressi grauiter rerum temporalium egestate, ex quibus euenit quod in eadem insula diuinus cultus subtrahere errores pullulant fidei orthodoxe detrahitur et libertas ecclesiastica iugiter conculcatur. Que omnia quanto magis infra mentis archana reuol-

5

10

15

20

25

30

* Ἐδημοσιεύθη ὑπὸ Φλαμινίου Κορνηλίου ἐν «Creta Sacra» τομ. 2ος σελ. 298, καὶ ἀναφέρεται ὑπὸ Marin ἐν «Storia ciuile e politica del Commercio Veneziano» κτλ. τομ. 5. σελ. 326 κ. ἐφεξ.

uimus, tanto causa nobis maioris admirationis ingeritur. O quomodo deuotionis
feruori quem erga deum et eius Ecclesiam habere consueuerunt ita tepescere potuit
uel qualiter seductor humani generis ad eo ipsorum mentis oculos offuscauit ut
35 contra fidem catholicam et libertatem ecclesiasticam auderent inire cum illo greco
tam nepharias pactiones. Nos igitur attendentes quod confederacio conuenciones,
concessionones et pacta predicta contra libertatem ecclesiasticam attentata nulla
penitus ipso jure ac juramenta prestita super illis temeraria extiterunt et ideo
non seruanda confederacionem, conuencionones, concessionones et pacta predicta prout
40 de facto processerunt, cassauimus, iritauimus et anullauimus, quin potius cassa
nulla et irrita nuntiauimus ac decreuimus, ea nullam obligationem inducere, nul-
lamque habere roboris firmitatem, ducemque et commune Venetorum ac ducam
dicte insule et eius consilium prelibatos, ad horum obseruanciam in quantum
ecclesiasticus uel ecclesiastice libertati preiudicant aliquatenus non teneri. Unde
45 dilectos filios nobilem uirum D. Ducem et commune Venetorum prefatos per
alias nostras rogamus litteras attentius et hortamur quod ipsi considerantes pru-
denter quantum in confederacione, conuencionibus, pactis et concessionibus ante-
dictis maiestatem diuinam eorumque matrem ecclesiam offenderunt, quantum ut
propterea non solum saluti set et fame ipsorum fuerit derogatum a similibus de
50 cetero abstinere procurent, dictosque episcopos ad episcopatus eorum cum debita
honorificentia reducentes faciant eis bona episcopatum predictorum, cum fructi-
bus inde perceptis et qui percipi potuerunt a tempore quo dicti episcopi fuerunt
ut premittitur eorum possessione priuati cum integritate restitui prefato Alexio
et quibuslibet alijs detentoribus amotis penitus ab eisdem ipsisque episcopis de
55 dampnis expensis que oportuit eos huiusmodi occasione salire satisfaccionem con-
gruam exhiberi prouidendo illis de securo conductu ut possint ad suos episcopa-
tus predictos cum securitate plena redire ac morari eciam in eisdem. Quo circa
fraternitati uestre districte in uirtute obediencie ac sub excommunicationis pena
quam ex ipso uos incurrere uolumus sententia datum nostrum huiusmodi negle-
60 xeritis adimplere per apostolica scripta mandamus quatenus infra decem dierum
spacium post recepcionem presencium ad terram Veneciarum personaliter acce-
dentes duci et communi Venetorum prefactis huiusmodi litteras nostras quas eis
dirigimus uobis per latorem presencium exhibendas presentare curetis ipsos que
ducem et commune ex parte uestra inductiuis mouitis et efficacibus exortacio-
65 nibus prout circumspectio uestra melius expedire nouerit in ducatis uti ipsi tam-
quam uiri multa discretione conspicui, habentes ad Deum et eorum matrem
Ecclesiam affectum reuerentie filialis diligenter attendant quantum excesserint
supradictis nostramque beneuolenciam quam ad ipsos habemus qui non rigorem

prout alias exigeret excessuum qualitas predictorum, set benignitatem et mansuetudinem cum eis uolumus exercere deuocione debita recognoscant et predicta 70
que illis scribimus infra sex mensium spatium post monicionem huiusmodi sic efficaciter studeant adimplere quod exinde diuinam obtinere gratiam uberius mereantur. Nosque qui huiusmodi negocium cordi non mediocriter gerimus pos-
simus eorum deuocionem merito commendare nec aliud in predictis adhibere 75
remedium compellamur. Quidquid autem circa hoc duxeritis faciendum et qualiter dux et commune predicti se habuerint in predictis nobis per uestras litteras harum serie[m] continentes fideliter intimare curetis. Quod si forsitan uos ambo hijs exequetis non potueritis interesse alter uestrum ea nihilominus exequatur.

Datum Pictauio IIII kalendas Junij pontificatus nostri anno secundo. 79

7

Εἰς ἀπάντησιν τῆς προηγουμένης Παπικῆς Βούλλας ἡ Βενετία ἐξουσιοδοτεῖ τὸν Δουκικὸν γραφέα Δονᾶτον Κελδεράριον ἢ Δονᾶτον Λαμπάρδον, ὅπως προέλθῃ εἰς συνεννοήσεις μετὰ τῶν πληρεξουσίων τοῦ Πάπα καὶ δηλώσῃ εἰς αὐτοὺς, ὅτι τὰ ὑπὸ τῶν ἐπισκόπων Μυλοποτάμου καὶ Καλαμῶνος ἀναφερόμενα εἶναι ψευδῆ καὶ δόλια ὡς πρὸς τὴν συνθήκην Βενετίας καὶ Ἀλεξίου Καλλέργη καὶ ὅτι δὲν εἶναι ἀληθὲς ὅτι διὰ ταύτης ἐστερήθησαν τῶν ἐπισκοπῶν τῶν καὶ τῶν κτημάτων τῶν, διότι οὗτοι εἶχον ἀπολέσει ταύτας ἀπὸ μακροῦ χρόνου, καὶ ὅτι αἱ συμβάσεις ἐγένοντο τῇ ἐπινεύσει τοῦ ἀρχιεπισκόπου Χάνδακος καὶ τῶν ἰδίων ἐπισκόπων. Ἐὰν δὲ δὲν ἐπανῆλθον εἰς τὰς ἐκκλησίας τῶν, τοῦτο ὑπῆρξε λάθος αὐτῶν. Τῆς ἀδίκου ταύτης κατηγορίας γίνεται ἡ ἔφεσις πρὸς τὸν Πάπαν ἐν ὀνόματι τῆς Βενετικῆς Αὐθεντίας*. 1307, Σεπτεμβρίου 7.

Commemoriali Liber I. F^o 129to.

Regesti dei Commemoriali Vol. I. N° 331.

Instrumenta facta occasione litterarum domini Pape missarum domino Duci pro Episcopatibus Calamonensi et Milopotamensi.

8

Δουκικά γράμματα Βενετίας πρὸς τοὺς πλησίον τοῦ Πάπα πρεσβευτάς της. Παραγγέλλεται εἰς αὐτοὺς ὅπως ἐκθέσωσι τὰς μεθόδους, δι' ὧν ἡ Βενετία ἠδυνήθη νὰ χαλιναγωγήσῃ καὶ δαμάσῃ τοὺς σχισματικούς Ἑλλήνας ἐπαναστάτας, οἱ ὅποιοι εἶχον κυριεύσει τὴν νῆσον Κρήτην. Τὰ γράμματα ἀναφέρονται εἰς τὴν σύστασιν τῶν 230 στρατιωτικῶν τιμαρίων, διὰ τὴν προικοδότησιν τῶν ὁποίων ἐκουσίως συνετέλεσαν καὶ οἱ κληρικοί, καὶ εἰς τὴν ἀνέγερσιν ὀχυρωμένης πόλεως, δι' ἣν ἐπίσης οἱ κληρικοὶ συνετέλεσαν. Εἰς ἐπίμετρον τονίζεται, ὅτι ἀδίκως κατηγορήθη ἡ Βενετία ὅτι ἡ διαφύρῃσεν εἰς ἀπόφασιν τῆς Ἀγίας Ἐδρας, σχετικῶς πρὸς διαμάχας μελῶν τινῶν τοῦ κλήρου τῆς νήσου, διότι ὅσοι ἀπέδειξαν ἢ θὰ ἀποδείξωσι τὰ δικαιώματά των ἐνεκατεστάθησαν ἢ θὰ ἐγκατασταθῶσιν εἰς τὰ κτήματά των. Ὡς πρὸς τὰς ἐσχάτως γενομένας συμβάσεις μεθ' Ἑλλήνων, ἡ Βενετία εἶχε καθῆκον νὰ ἐπιφέρῃ διόρθωσιν ὅπως δῆποτε, ἀφοῦ ἡγωνίσθη ἐπὶ δεκαοκταετίαν καὶ εὗρίσκετο εἰς ἐμπόλεμον κατάστασιν πρὸς τοὺς Γεννοναίους. 1309.

* Ἐδημοσιεύθη ὑπὸ Φλαμινίου Κορηλίου, ἐν «Creta Sacra» τομ. II. σελ. 304.

